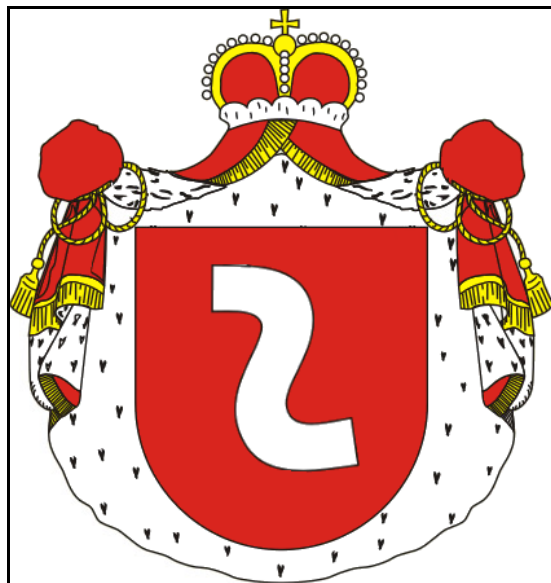


# LUBOMIRSKI

herbu Sreniawa  
książęta



Herb: w polu czerwonym rzeka biała (znak w formie litery S odwróconej), tarcza pokryta mitrą i okolona płaszczem książęcym.

Gniazdowym majątkiem tej historycznie znakomitej rodziny, a od którego w XV stuleciu wzięła nazwisko, jest Lubomierz wieś w powiecie sądeckim jej bliskość z innymi, jak Lipiem, Stadnikami, Słupią i Wiśniczem gniazdowymi Lipskich, Stadnickich, Słupskich i Kmitów, upoważnia do wniosku, że te rodziny są jednego pochodzenia i należą do tej gałęzi Sreniawitów, która w odległej przeszłości, opuściwszy siedzibę rodu swojego nadbrzeża rzeki Szreniawy, osiedliła się w podkarpackich stronach województwa krakowskiego; wspólność też pochodzenia Lubomirskich ze Stadnickimi i Kmitami zaświadcza Paprocki. W XIV stuleciu jedna z gałęzi Lubomirskich brała przydomek Sadło i ten wzięwszy za nazwisko zgasła w XVII stuleciu. Z dziedziców na Lubomierzu, Mikołaj otrzymał w 1405 r. w nagrodę zasług od króla Władysława Jagiełły 20 grzywien zabezpieczonych na królewsczyźnie Morze w województwie łęczyckim; jego syn lub wnuk Piotr dziedzic na Pasiebiczach i Wołowej Górze 1470, pierwszy pisał się stale Lubomirskim. Z pięciu synów tego Piotra najstarszy Piotr umarł bezpotomny, Jakub sędzia ziemski krakowski 1510 r., Stanisław i Dezydery (Dytrych)<sup>1)</sup> zostawili potomstwo, które w większej części przeszedłszy na wyznania: ariańskie i kalwińskie zgasło w XVII stuleciu, piąty Feliks zmarły 1525 r., dziedzic na Sławczycach i Zabłuczu, właściwy protoplasta książęcej gałęzi Lubomirskich, zostawił czterech synów; z tych trzech zeszło bez potomstwa płci męskiej, a po czwartym Stanisławie z żony szlachcianki węgierskiej Barbary Hussoy z

Zablatha, syn Sebastian kasztelan wojnicki, jak był pierwszym senatorem w swojej rodzinie, tak twórcą jej znaczenia i świetności, niezwykle zabiegły i przedsiębiorczy, zebrał kolosalny majątek, dzierżawiąc żupy solne, prowadząc na wielką skalę handel wołami, pieniką i zbożem, biorąc udział w przedsiębiorstwach górniczych na Spiżu i w Olkusz, frymarcząc majątkami i wyciągając z nich możliwe zyski przez podniesienie pańszczyzny i nakładanie nieznanym dotychczas powinności i opłat na wieśniaków, że to był pierwszy przykład wielkiego majątku nieopartego na wynagrodzeniu zasług lub względach monarszych, Lubomirski był celem przekąsów i zawiści współczesnych, tym więcej, że raził niezwykłą a niemiłą szlachcie oszczędnością, a doszedłszy do majątku ambicją i dumą. Córki wydawał za mąż tylko w domy pańskie, a dla siebie w 1592 r. pozyskał od cesarza Rudolfa tytuł hrabii państwa rzymskiego na Wiśniczu, dawnym dziedzictwie Kmitów. Umarł 1613, zostawiwszy z żony Anny Branickiej herbu Gryf, sześć córek i dwóch synów. Z córek dwie były zakonnicami, z czterech innych, Katarzyna zaślubiła Janusza księcia Ostrogskiego kasztelana krakowskiego, najmożniejszego z panów ówczesnych, Zofia Mikołaja hr. Oleśnickiego wojewodę lubelskiego, Barbara Jana Zebrzydowskiego miecznika wielkiego koronnego, a Krystyna Stanisława Kaniecpolskiego hetmana; z synów Joachim umarł 1610 młody i bezdzietny przy oblężeniu Smoleńska, a Stanisław wojewoda krakowski 1638, po ojcu pan ogromnego majątku, zwiększył go jeszcze własnym zabiegiem gospodarczym, bogatym posagiem żony Zofii księżniczki Ostrogskiej wojewodzianki wołyńskiej i dziesięcioma intratnymi starostwami. W przeciwieństwie jednak z ojcem prowadził życie okazałe i wystawne, chociaż to może nie było w jego naturze, lecz w interesie polityki magnackiej, a w celu pozyskania popularności u szlachty, trzymał dla niej w swej rezydencji w Łańcucie zawsze stoły otwarte, jego dwór przewyższał wszystkie inne okazałością i liczbą, samej milicji nadwornej stale utrzymywał 6000, a dla pozyskania duchowieństwa, zaczynającego już być w owych czasach wielowładnym, więcej niż dwadzieścia kościołów wznosił lub restaurował, ztąd też jeden z panegirystów napisał:

„Nagrodził Lubomirskiemu Pan Bóg z innej strony, On dał Bogu tysiące, Bóg jemu miliony.”

Popularność też pozyskał ogromną, a zwiększył ją gdy po Chodkiewiczu objął dowództwo w wyprawie chocimskiej, szczęśliwie odparłszy szturm turecki, skłonił sułtana Osmana do zawarcia szczytowego dla Polski przymierza, sądził się zatem godnym buławy hetmańskiej, a gdy tej nie otrzymał, stanął na czele opozycji i nią zakłócał tak resztę panowania Zygmunta III jak i rządy Władysława IV, ta zaś opozycja tym była szkodliwszą krajowi, że ją obracał na korzyść Austrii, której był zawsze gorliwym stronnikiem, swojemu domowi wiele się zasłużył, ustalił jego znaczenie magnackie, pozyskał mu popularność, powiększył dostatki i nadał blask

tytułem książęcym, który nie poprzestając na hrabiowskim, otrzymał od cesarza Ferdynanda III w 1647, umarł 1649 r, zostawiwszy dwie córki i trzech synów. Z córek Krystyna zaślubiła Alberta księcia Radziwiłła kanclerza wielkiego litewskiego, a Konstancja Franciszka Czarnkowskiego kasztelana poznańskiego. Z synów:

1. Konstanty-Jacek podczaszy koronny bezpotomny.

2. Aleksander-Michał wojewoda krakowski, nie odznaczający się zdolnościami, lecz zacny i nieposzlakowanej prawości, królom stale wierny, w rokoszu brata Jerzego nie brał udziału i do faksji panów przeciwnych Michałowi Wiśniowieckiemu nie chciał należeć; umarł 1676, z żony Tekli-Heleny Ossolińskiej córki słynnego kanclerza Jerzego, zostawił syna Józefa-Karola marszałka wielkiego koronnego, który za żoną Teofilą księżniczką Zasławską ostatnią z swojej rodziny odziedziczywszy w posagu ordynację ostrogską, przy poparciu króla Jana III, utrzymał się przy niej, wbrew rozporządzenia jej założyciela, który w razie wygaśnięcia swojego domu, przeznaczał tę ordynację kawalerom maltańskim<sup>2)</sup>, umarł 1702, zostawiwszy syna Józefa starostę sandomierskiego i dwie córki, Teresę zaślubioną Karolowi księciu neuburgskiemu szwagrowi cesarza, Leopolda I i królów hiszpańskiego i portugalskiego i Józefę-Marię żonę Jana-Pawła ks. Sanguszki marszałka wielkiego księstwa litewskiego, w którego dom po zmarłych bezpotomnie siostrze i bracie przeniosła ogromne majątki rodzinne, a z nimi i ordynację ostrogską.

3. Jerzy-Sebastian trzeci syn wojewody Stanisława, marszałek wielki i hetman polny koronny, starosta krakowski, spiski, perejasławski i t. d., marszałek sejmu 1643, bez zaprzeczenia jeden z najzdolniejszych mężów swojego czasu, niepospolity wódz i mąż stanu, chlubnie odznaczył się w wojnie z Kozakami 1648 - 1655 i przeważnie przyłożył się do zwycięstwa pod Beresteczkiem; a w wojnie szwedzkiej 1655 - 1660 jemu w większej części przynależy sława wyzwolenia kraju od nieprzyjaciół, gdyż jeden z pierwszych przystąpiwszy do konfederacji tyszowieckiej, przeprowadzeniem króla ze Śląska do Polski podniósł zwątlone umysły, a utworzeniem potężnej armii z resztek rozbitego wojska a głównie z ludu, który umiał pobudzić do obrony kraju, złamał w kilkunastu bitwach Szwedów i zmusił do ustąpienia z kraju, w 1657 zaś karząc najazd Rakoczego na Polskę, zniszczył ogniem i mieczem jego księstwo siedmiogrodzkie; również szczęśliwy w wojnie z Kozakami i Moskwą 1660 - 1662, przyłożył się do zwycięstwa pod Cudnowem a pod Słobodyszczami pobił na głowę wodza nieprzyjacielskiego Szeremetiewa. Król też Jan Kazimierz wywdzięczzył jego zasługi kilkoma intratnymi starostwami i pozwoleniem na wjazd tryumfalny do Warszawy, a szlachta ogłosiła go ojcem ojczyzny. Te zaszczyty obudziły w nim niepomiarkowaną ambicję, długi czas stronnik

dworu i zamysłów królowej Marii Ludwiki ustalenia następstwa tronu, nagle oświadczył się przeciwko temu projektowi, jak niebezzasadnie posadzano, złudzony od Austrii ofiarą Małopolski na dziedziczne księstwo, jeżeli osadzi jej dom na tronie z odsunięciem francuskiego; to odstęstwo rozjątrzyło dwór i królowę, a gdy Lubomirski, aby grożącej burzy stawić czoło, szukał pomocy w podburzaniu szlachty i wojska, wytoczono mu proces i jako zdrajcę kraju odsadzono od czci i urzędów, ale zbyt już był silny, aby bez oporu poddał się temu wyrokowi; owszem surowa kara, jaką został dotknięty, dopomogła mu w opinii obalamuconego narodu, wystąpił jako ofiara patriotyzmu i stróż swobód szlacheckich, znaczna część wojska, wielu z senatorów, tysiące szlachty i cała Wielkopolska oświadczyła się za nim; niedawny obrońca kraju zmienił się w naczelnika buntu, a szczęśliwy jak zawsze, zwycięstwem pod Częstochową i stanowczem pod Montwami 1666, zmusił Jana Kazimierza do układów, ostatni cios zadających powadze tronu, a zarazem potędze narodu. Do ostatka zaś życia trawiony ambicją krótko przed śmiercią, gdy widział, że ofiary Austrii nie były szczere, odnowił przyjacielskie stosunki z Marią Ludwiką i zgodził się na wyniesienie księcia d'Enghien na tron pod warunkiem, aby siostra tego przyszłego króla zaślubiła jednego z jego synów, umarł jednak 1667 zanim ten układ mógł przyjść do skutku. Miał dwie żony Konstancję Ligeza kasztelanek sandomierską, za którą dostał w posagu dobra rzeszowskie na Rusi Czerwonej, a miał z nią córkę Krystynę zaślubioną Feliksowi Potockiemu kasztelanowi krakowskiemu i synów Stanisława-Herakliusza, Hieronima-Augustyna i Aleksandra, i Barbarę Tarło kasztelanek wiślicką; wdowę po Janie Daniłowiczu staroście czerwonogrodzkim, za którą odziedziczył dobra Janowiec w Małopolsce; z niej córka Anna 1° v. za Franciszkiem Sapiehą; koniuszym litewskim a 2° v. za Dominikiem księciem Radziwiłłem kanclerzem wielkim litewskim, i synowie Franciszek-Sebastian i Jerzy. Z tych pięciu braci synów Jerzego, Franciszek-Sebastian starosta olsztyński, umarł bezpotomny 1699, a czterej inni są protoplastami dwóch zgasłych i dwóch istniejących linii tego domu; z tych:

**I. linia łańcucka.** Jej założyciel Stanisław-Herakliusz najstarszy z braci, marszałek wielki koronny, starosta spiski, marszałek sejmu 1670, pobożny, uczony i wielkiej towarzyskiej ogłady, obrońca elekcji króla Michała Wiśniowieckiego a Jana III przyjaciel, fundator klasztoru i kościoła Bernardynów w swej wsi Czerniakowie w pobliżu Warszawy, umarł 1702, miał dwie żony: Zofię Opalińską marszałkową nadworną koronną, z której córka Elżbieta zaślubiła Adama Sieniawskiego kasztelana krakowskiego i Elżbietę Denhoff z której trzech synów. Z tych:

1. Franciszek umarł 1721 bezpotomny.

2. Teodor wojewoda krakowski, gorliwy stronnik Stanisława Leszczyńskiego w 1705, natomiast w 1733 jeden z pierwszych oświadczył się przeciwko jego elekcji i przyłożył się do jej zniesienia, stąd w wielkich łaskach był u dworu saskiego. Porzuciwszy strój i obyczaje narodowe, przyjął francuskie, a powszechne oburzenie wywołał, gdy zbałamuciwszy i rozwiodłszy pewną mieszczkę krakowską, zaślubił ją. Z tej żony córka Anna oddana w małżeństwo węgierskiemu hrabiemu Esterhazy, słynna swego czasu piękność, dla której zginął w pojedynku z Kazimierzem Poniatowskim, bratem króla Stanisława Augusta, Adam Tarło wojewoda lubelski - i syn Kasper generał wojsk rosyjskich, poseł na sejmy, również zczudoziemszczony i lekkich obyczajów jako ojciec. Że był dzieckiem przedślubnym, postarał się na sejmie 1768 r. o zatwierdzenie swych praw urodzenia. Z żony Barbary księżniczki Lubomirskiej (p. n.) zostawił dwie córki Józefę zmarłą 1851, 1° v. za Adamem Walewskim, 2° v. za generałem rosyjskim Wittem i Mariannę 1° v. za Piotrem Potockim wojewodą kijowskim 2° za Zubowem, a 3° za Uwarowem generałami rosyjskimi.

3. Józef wojewoda czerniechowski, umarł 1726, z żony Teresy Mniszech, marszałkowej wielkiej koronnej wdowy po Stadnickim, zostawił córkę Annę zaślubioną Wacławowi Rzewuskiemu kasztelanowi krakowskiemu, i dwóch synów; z tych:

1) Antoni kasztelan krakowski, stronnik dynastii saskiej a nieprzyjazny Czartoryskim i Stanisławowi Augustowi, gorący orędownik konfederacji barskiej, przy podziale ordynacji ostrogskiej dostał z niej miasto Pików z 33 wsiami, bezpotomny z żoną Zofią Krasińską wdową po wojewodzie Tarle, ciotką królewiczowej saskiej Franciszki z Krasińskiej.

2) Stanisław marszałek wielki koronny, zdolny, zacny i jeden z najgorliwszych stronników reform Czartoryskich, po ich zgonie naczelnik stronnictwa popierającego ich rozumną i zbawienną dla kraju politykę; jako marszałek koronny wiele przyłożył się do upiększenia i uporządkowania Warszawy, nawet nieprzyjaciele zmuszeni byli oddać należny hołd prawości jego postępowania i rozumnemu patriotyzmowi a król Stanisław August kazał wybić w 1777 r. na jego cześć medal; pan ogromnego majątku, dziedzic na Łańcucie, Krzeszowicach, Wilanowie, Brzeżanach i t. d., umarł 1783 r. ostatni po mieczu z swej linii, zostawiwszy z żony Izabelli księżniczki Czartoryskiej, córki wojewody Augusta, cztery córki: Izabellę za Ignacym Potockim marszałkiem wielkim litewskim, Julie za Janem Potockim krajczym koronnym, Konstancję za Sewerynem Rzewuskim hetmanem polnym koronnym i Aleksandrę za Stanisławem Potockim generałem artylerii koronnej.

**II. linia Janowiecka.** Jej założyciel Jerzy-Dominik wojewoda krakowski, najmłodszy z synów marszałka Jerzego, w młodości służył rycersko i odznaczył się na wyprawie wiedeńskiej 1683 i następnych wołoskich ale w bezkrólewiu 1697 r. popierając stronę Contego, gdy na czele znacznego oddziału spieszył na jego obronę pod Gdańsk, w skutku niedbałości rozбитo został od wojsk Augusta II. Również nie wiodło mu się w popieraniu Leszczyńskiego 1705 - 1709, a nawet stracił na jakiś czas majątek Międzyrzec Korecki, który karząc jego opozycyjne działania, skonfiskował cesarz Piotr Wielki i nadał swemu ulubieńcowi Menszykowowi. Wprawdzie po skończonej wojnie odzyskał swą własność Lubomirski, lecz do szczeru zniszczoną a nadto zmuszony był jej zwrot opłacić Menszykowowi. Pobożny do fanatyzmu, zasiadając na nieszczęsnej pamięci komisji toruńskiej 1725, głównym był sprawcą surowego ukarania Torunian. Umarł 1727, miał dwie żony, Katarzynę Urszulę Bokum stolnikównę litewską, z którą rozwiódł się gdy go opuściła dla króla Augusta II<sup>3)</sup> i Magdalenę Tarło wojewodziankę lubelską, wdowę po Szembeku. Z tą miał dwóch synów; z tych Franciszek-Ferdynand chorąży wielki koronny, poseł do Petersburga 1761 z powinszowaniem cesarzowej Katarzynie II wstąpienia na tron. Przy podziale ordynacji ostrogskiej otrzymał kilka bogatych majątków, umarł 1777 bezpotomny.

2) Antoni starosta kazimierski, miecznik wielki koronny 1762, jeden z znakomitszych mowców sejmowych swojego czasu, wielce między szlachcą popularny, w 1753 otrzymał z podziału ordynacji ostrogskiej majątki Miropol i Kulczyny z więcej niż 50 wsiami. Z żony Zofii Ożarowskiej jego córka Magdalena zaślubiła 1° voto Józefa Lubomirskiego a 2° v. Aleksandra Sapiechę kanclerza wielkiego litewskiego - i syn Marcin generał-leitnant wojsk koronnych, konfederat barski 1769 - 1771 a już w r. 1773 na sejmie podziałowym stronnik Rosji, słynny awanturnik, rozpustnik i marnotrawca, straciwszy majątek, zebrał szajkę zbrojną i z nią po drogach i domach rabował, ścigany prawem uszedł do Niemiec i tam 3° v. zaślubił córkę Franka żyda pozornie wychrzczonego i naczelnika sekty Frankistów. Z pierwszej żony hrabianki Hadding córki generała wojsk austriackich, zostawił córkę Łucję-Franciszkę żonę Jerzego Tyszkiewicza, nieszczęsnym wypadkiem zastrzeloną przez swego syna.

**III. Linia rzeszowska.** Jej założyciel Hieronim-Augustyn drugi syn marszałka Jerzego, kasztelan krakowski i hetman wielki koronny a w 1681 marszałek izby poselskiej, w młodości przeznaczony do stanu duchownego, był już kawalerem maltańskim i opatem tynieckim, gdy zakochawszy się w Konstancji Bokum stolnikównie litewskiej zaślubił ją, zanim otrzymał stosowną dyspensę z Rzymu; ustępując ojcu Jerzemu pod względem militarnych zdolności, wyrównywał mu zręcznością dyplomatyczną, wymową i umiejętnością wyzyskiwania ludzi i okoliczności, a przewyższał egoizmem i ambicją; dla tych

wad jego całe życie było tkanką dążeń i działań dobru kraju przeciwnych a jemu smutne wspomnienie dających w historii. W młodości z większą częścią burzliwej oligarchii ówczesnej, stronnik Francji, zebrawszy znaczny hufiec orężny, popierał bunt węgierski Tekelego, bez uwagi na prawa i interes ojczyzny, gdy jak wiemy z dziejów ten bunt popierany przez Turcję, zwiększał jej potęgę już i tak niebezpieczną Polsce i po kilku przecięż latach gdy zauważył że Austria większe od Francji korzyści nastroczała jego ambicji, przeszedł na jej stronę i równie gorliwym był jej stronnikiem, jak niedawno wrogiem; królowi Janowi III zawdzięczał nietylko swoje dostojnicze - wyniesienie, ale nadaniem kilku intratnych starostw ocalenie majątku znacznie nadwerężonego, przecięż dla pozyskania popularności opuścił go w zapasach z opozycją, a nawet w bezkrólewiu 1697 wytrącił berło z rąk jego synów; w tym bezkrólewiu jeden z najmożniejszych magnatów kraju, za błahe kwoty pieniężne sprzedawał swoje zdanie i interes ojczyzny; - tak długo jak przyświecała Augustowi II gwiazda szczęścia wierny sługa tego monarchy, odstąpił go w niedoli a przeważnie przyłożył się do jego upadku, gdy mu zabłysła nadzieja, że może być jego następcą na tronie, ukoronował zaś to życie intryg i lekceważenia dobra kraju i własnego honoru, gdy zawiedziony w marzeniach korony przeszedł do obozu tego, który niedawno haniebnie opuścił, um. 1706, z żony Bokumówny (p. w) zostawiwszy cztery córki i trzech synów<sup>4)</sup> Z córek Urszula zakonnica Wizytka, Elżbieta za Rybińskim wojewodą chełmińskim, Anna za Franciszkiem Wielopolskim wojewodą krakowskim i Marianna za Towiańskim podkomorzym koronnym. Z synów Jakób-Aleksander miecznik koronny, jenerał wojsk polskich, całkowicie zczudzoziemszczony i stronnik domu saskiego. Złożywszy dostojności polskie osiadł w Saksonii i tam umarł, zostawiwszy z żony Karoliny hr. von Vitzthum cztery córki, z których jedna zaślubiła feldmarszałka Rutowskiego, naturalnego syna Augusta II, druga posła francuskiego Dessalle, trzecia ministra saskiego hr. Fleminga.

2. Jan starosta bolimowski, po którym z żony Branickiej herbu Gryf, wojewodzianki podlaskiej, córka Karolina zaślubiona księciu Karolowi Radziwiłłowi "Panie kochanku".

3. Jerzy-Ignacy (najstarszy z braci) starosta bohusławski, choraży wielki koronny, dziedzic dóbr rzeszowskich i innych, zmarły 1753 r., miał dwie żony, Mariannę Bielińską marszałkównę wielką koronną, wdowę po Denhofie jenerale artylerii litewskiej i Joannę baronównę von Stein jenerałównę saską. Z pierwszej żony córka Maria-Anna zaślubiona Jordanowi kasztelanowi wojnickiemu i syn Hieronim-Teodor, z drugiej żony córki: Zofia za Adamem księciem Ponińskim, znanym marszałkiem sejmu rozbiorowego, i Barbara 1° v. za Kasprem księciem Lubomirskim z linii łańcuckiej a 2° v. za Kalikstem księciem Ponińskim bratem Adama, i synowie: Franciszek, Jerzy, Adolf, z tych

czterech synów Jana, Hieronim-Teodor cześnik koronny, generał wojsk koronnych, dziedzic dóbr rzeszowskich ożeniony z Eleonorą Małachowską kanclerzanką wielką koronną<sup>5)</sup>, Adolf i Jerzy kawaler maltański bezpotomni, a czwarty Franciszek szambelan austriacki otrzymał przyznanie tytułu książęcego 1786 umarł 1812, dwukrotnie żonaty: 1° v. z Agatą Mossakowską 2° v. z Anną Dobrzańską; z nich córki Teofila za Józefem Świdorskim i Pelagia 1° v. Dolińska 2° voto za Franciszkiem Gostyńskim i dwóch synów:

1) Jerzy-Roman z żoną Felicją hr. Mniszech bezpotomny i

2) Książę Adam ur. 1812, zaśl. 1840 Karolinę Ponińską córkę księcia Karola, z niej:

- a) Księżniczka Wanda ur. 1841, zaśl. 1868 księcia Stanisława Lubomirskiego z linii przeworskiej.
- b) Książę Hieronim-Adam ur. 1844.
- e) Książę Franciszek ur. 1852.

**IV. Linja przeworska.** Jej założyciel Aleksander (trzeci syn marszałka Jerzego) starosta sandecki perejasławski i t. d. marszałek trybunału 1671, poseł na sejmy, zmarły w sile wieku 1675, zaślubił Katarzynę Sapieżankę (córkę słynnego wojownika hetmana litewskiego Pawła), z niej córka Elżbieta 1° v. za Janem hr. Wielopolskim, 2° v. za Stanisławem Małachowskim wojewodą poznańskim i trzech synów, z tych: 1) Michał podstoli koronny bezpotomny 2) Józef opat tyniecki młodo zmarły. 3) Jerzy wojewoda sandomierski, w bezkrólewiu 1697 r. stronnik Contego, z żony Karoliny Starkhausen zostawił córkę Annę-Karolinę Dąbską wojewodzinę kujawską i dwóch synów, z tych Józef marszałek trybunału koronnego w 1741 r., podstoli litewski 1757, w 1753 z rozdziału ordynacji ostrogskiej dostał klucze stepański, czartoryski i inne z więcej niż stoma wsiami; miał dwie żony: Mariannę księżniczkę Jabłonowską wojewodziankę rawską i Magdalenę księżniczkę Lubomirską miecznikównę koronną, lecz z obydwojoma bezpotomny. 2) Stanisław wojewoda kijowski, marszałek trybunału radomskiego 1739, kandydat do tronu 1764, jeden z najbogatszych panów swojego czasu, prócz ogromnej spuścizny, odziedziczonej po ojcu i bracie nabył z sukcesji po Koniecpolskich kolosalne majątki pobereckie i Smilańszczyznę a z rozdziału ordynacji ostrogskiej otrzymał klucze dubieński i warkowicki z więcej niż z 70 wsiami, ten jednak majątek w znacznej części rozszarpany został przez złej wiary plenipotentów i różne inne osoby, gdy wojewoda popadłszy w obłąkanie umysłowe nie mógł nim sam zarządzać, umarł 1793, zostawiwszy z żony Honoraty Pocięj, córkę Ludwikę za Makarym Potockim starostą halickim i czterech synów; z tych:

I. Aleksander kasztelan kijowski 1785, dziedzic dóbr raszkowskich umarł 1807, z żony Rozalii hr. Chodkiewicz starościanki żmudzkiej, gilotynowanej w

Paryżu w 1793 r. za związku z królową Marią Antoniną i emigrantami francuskimi, zostawił córkę Rozalię żonę Wacława Rzewuskiego słynnego podróżnika na Wschodzie.

II. Michał generał-leitnant wojsk koronnych, dziedzic dóbr dubieńskich, ożeniony z Magdaleną Raczyńską marszałkówną koronną, z niej córka Teresa żona księcia Maksymiliana Jabłonowskiego wojewody Królestwa Polskiego, zmarła 1847 i czterech synów. Z tych Marceli oficer wojsk polskich, poległ w bitwie z Austriakami 1809 pod Sandomierzem, Edward ur. 1796, poeta, autor i filantrop, zabity w pojedynku 1823 r., legował swój majątek Radzymin pod Warszawą na fundację instytutu ociemniałych w Warszawie, Kazimierz dziedzic dóbr dubieńskich, padł ofiarą swojego poświęcenia się dla ludzkości, gdy niosąc ratunek rozbitkom armii francuskiej, zaraził się tyfusem i z niego umarł 1813 r. bezdzietny z żoną Marianną Granowską wdową po dwóch mężach Chreptowiczu i Zamojskim. Czwarty a najstarszy z braci książę Józef kasztelan Królestwa Polskiego 1830, tajny radca rosyjski, urodzony 1795, w 1808 r. zaślubił Dorotę Stecką; chorążankę wielką; koronną; z niej syn:

- a) książę Marceli urodz. 1810, zaśl. 1837 Jadwigę księżniczkę Jabłonowską; córkę księcia Maksymiliana (urodzoną; 1819) z niej: książę Józef urodzony 1839.

III. Józef po bracie Aleksandrze kasztelan kijowski dziedzic Smilańszczyzny, umarł 1817, z żony Ludwiki Sosnowskiej hetmanówny wielkiej litewskiej, zostawił córkę Helenę za Stanisławem hr. Mniszchem i dwóch synów, z tych:

- a) książę Karol umarł młodo 1818,
- b) książę Fryderyk vice-gubernator wołyński 1816, umarł 1842, z żony Franciszki hr. Załuskiej (2<sup>o</sup> voto zaślubionej baronowi Roenne) synowie:

1. Książę Władysław, dziedzic dóbr Korosteszów, umarł 1841 bezpotomny,
2. Książę Kazimierz urodz. 1812, znakomity artysta muzyk, um. 1860, zaślubił Zeneidę Hołyńską; z niej:

- a) książę Stanisław ur. 1839, zaślubił Wandę ks. Lubomirska córkę księcia Adama z linii rzeszowskiej,

- b) księżniczka Maria urodz. 1842.

3. Książę Henryk komandor maltański, w 1812 prefekt departamentu krakowskiego, założyciel ordynacji przeworskiej w Galicji, kurator zakładu

Ossolińskich we Lwowie, umarł 1850 r., z żony Teresy księżniczki Czartoryskiej z linii koreckiej potomstwo:

- a) ks. Izabella ur. 1808, zaśl. 1829 ks. Władysławowi Sanguszcze (Sanguszko), wdowa od r. 1870,
- b) ks. Jadwiga ur. 1815, zaśl. 1836 Eugeniuszowi księciu de Ligne prezesowi senatu belgijskiego,
- c) ks. Jerzy ur. 1817, ordynat II przeworski poseł na sejmy galicyjskie um. 1872, zaśl. 1853 Cecylię hr. Zamojską córkę hr. Andrzeja, z niej:
  - 1) ks. Andrzej, III ordynat przeworski, dziedziczny członek austriackiej izby panów,
  - 2) księżniczka Teresa ur. 1857,
  - 3) księżniczka Maria ur. 1860,
  - 4) ks. Kazimierz

IV. Franciszek-Ksawery (czwarty syn wojewody Stanisława) generał-leitnant wojsk rosyjskich, trzykrotnie żonaty, 1° voto z Antoniną Potocką wojewodzianką kijowską, z tą bezpotomny, 2° v. z Teofilą Rzewuską z którą rozwiedziony, 3° v. z Marią Lwowną Naryszkin

Potomstwo z drugiej żony:

- 1) Księżniczka Amelia, zaśl. generałowi rosyjskiemu Czorba.
- 2) Księżniczka Karolina zaśl. N. Strutyńskiemu.
- 3) Książę Konstanty, generał leitnant wojsk rosyjskich ur. 1786 umarł 1870, zaśl. 1812 Katarzynę hr. Tołstoy zmarłą 1870, z niej:
  - a) Księżniczka Walentyna, ur. 1817, zaśl. 1845 Rajmundowi hr. Segur d'Aguesseau.
  - b) † Zygmunt ur. r. 1822, zaśl. 1853 Aleksandrę hr. Guriew; z niej :  
Księżniczka Katarzyna ur. 1854.
  - c) Krystyna ur. 1825, um. 1851, zaśl. księciu Eugeniuszowi Lubomirskiemu (p. w.)
  - d) Jadwiga ur. 1830, zaśl. 1853 Adamowi hr. Goetzeudorff Grabowskiemu.
  - e) Maria-Anna ur. 1832, zaśl. w 1855 Władysławowi hr. Goetzendorff Grabowskiemu, wdowa 1858, zaśl. 2° v. Romanowi hr. Ronikier.
  - f) Anna ur. 1838, zaśl. 1859 Franciszkowi hr. Łubieńskiemu.

4) Eugeniusz zm. 1834, miał dwie żony: Mariannę hr. Czacką i Klementynę księżniczkę Czetwertyńską 2° v. zaślubioną baronowi d' Ungern marszałkowi szlachty pow. kopylskiego z pierwszej żony:

- a) Stefan ur. 1819 marszałek szlachty gub. mohilewskiej .
- b) Władysław ur. 1824, marszałek szlachty powiatu orszańskiego.
- c) Eugeniusz ur. 1825, dziedzic dóbr kruszyńskich w Królestwie Polskiem, zaśl. 1850 Krystynę księżniczkę Lubomirską zmarłą 1851 (p. w.), a 2° voto w 1859 Różę hr. Zamojską (ur. 1836) córkę hrabiego Andrzeja: z niej:

Róża ur. 1860.  
Stefan-Andrzej ur. 1862.  
Władysław.  
Konstanty.  
Maria-Krystyna.  
Stanisław-Sebastian ur. 1875.

- d) Książę Jan-Tadeusz ur. 1826, zaśl. 1863 Marią hr. Zamojską (ur. 1841), córkę hr Stanisława; z niej:  
Książę Stanisław ur. 1865.  
Ks. Jerzy.  
Ks. Zofia.  
Ks. Helena. ur. 1870.

Potomstwo księcia Franciszka Ksawerego z trzeciej żony:

5) Ks. Antoni-Juliusz ur. 1801 podpułkownik wojsk rosyjskich, zaśl. 1832 Honorinę Kraszewską (ur. 1814); z niej:

- a) Ks. Franciszek-Ksawery ur. 1833 oficer wojsk rosyjskich zaśl, z N. Działyńską.
- b) Ks. Julia ur. 1836, zaśl, 1865 Władysławowi hr. Karnickiemu.
- c) Ks. Aleksander ur. 1839.
- d) Ks. Maria ur. 1842.
- e) Ks. Dorota ur. 1843.
- f) Ks. Stefania ur. 1845.
- g) Ks. Antoni-Kazimierz ur. 1847

6) Ks. Aleksander-Ignacy ur. 1802, szambelan rosyjski zaśl, 1823 księżniczkę Zofię Radziwiłł, córkę Mikołaja, wdowę po Macieju księciu Radziwille.

- 
- 1) W aktach krakowskich z 1499 na imię Dymitr.
  - 2) Obszerniejszą o tej ordynacji najbogatszej własności w Rzeczypospolitej, podamy wiadomość w monografii książąt Sanguszków.
  - 3) Jedna z licznych metres tego króla otrzymała od cesarza Karola VI tytuł księżnej cieszyńskiej, opuszczona od Augusta zaślubiła księcia wirtemberskiego linii darmstadtzkiej.
  - 4) Czwarty syn wojewody Michał umarł w dzieciennym wieku.
  - 5) w r. 1753 przy rozdziale ordynacji ostrogskiej dostał z niej więcej niż 90 wsi a między innymi klucze cudnowski, januszpolski, krasnopolski i t. d.